[CUH/54]

A biztonság eltűnt milliói

Kevesen tudják, hogy a műszaki vizsga díjának egy része még ma is a közlekedésbiztonság szervezeteinek a zsebébe vándorol. Még kevesebben tudják, mi lesz a milliók sorsa.

Átalakulóban levő társadalmunk olykor új meg új csodákra képes, máskor meg mintha letűntnek vélt idők reflexei működtetnék. Az elmúlt év vége felé többszöri átalakulási kísérlet után, jogutód nélkül megszűnt az Országos Közlekedésbiztonsági Tanács, az OKBT. Társadalmi szervezetnek mondta magát, a bíróság egyesületként jegyezte be, de csak 1989-ben, a nagy átalakulások évében. Sok évvel korábban feltitkos, úgynevezett kétezres kormányhatározat hozta létre, s adta ukázait az évek során. Mily különös: ugyanilyen határozat döntött sorsára hagyásáról is 1992-ben.

A „társadalmi" szervezetet az autósok kötelezően támogatták. Ezt szolgálta az időszakos műszaki vizsga díjába beépített összeg. Ha a vizsgadíj egészét nézzük: háromévenként éltünk meg százszázalékos inflációt, hiszen e célra személyautónként 1987-ben 340, 1990-ben 620, 1993-ban 1350 forintot kellett a közlekedési és a belügyi tárca együttes rendelete szerint kifizetni. A legutóbbi összeg arányos része már másokhoz kerül, de erről később.

Az OKBT mint társadalmi szervezet ezen összegekből végezte sok kritikával illetett tevékenységét. Munkáját közgyűlés és elnökség szabályozta, ellenőrizte. Benne állami és társadalmi szervezetek jeles és kevésbé kiváló reprezentánsai kaptak helyet. A gyakorlati munkát a titkárság főállású, főképpen BM-alkalmazottak végezték. A pénzügyi fegyelem fölött egyrészt a Belügyminisztérium, másrészt az OKBT saját ellenőrző bizottsága őrködött. A közlekedésbiztonsági propagandát irányító szervezet a média összes „hangszerén" jól vagy rosszul játszott, de legalább mindenképp jelen volt. Ismerték – és elismerték – határainkon túl is.

A szervezet igazi őszvér volt. Ezért is kellett megszűnnie. Tarthatatlanná, jogi képtelenséggé vált, hogy az autósoknak évi százmilliós forintos költséggel és megkérdezésük nélkül kell egy társadalmi szervezetet eltartaniuk, méghozzá úgy, hogy a pénzük felhasználását sem közvetlenül, sem megbízottjuk: a parlament közreműködésével nem ellenőrizhették.

Még szerencse, hogy ma már jogállamban élünk. Az elmúlt év végén – csakúgy, mint ama „átkosban" – feltitkos kétezres rendelettel megalakult az Országos Balesetmegelőzési Bizottság, az OBB. Ez már nem őszvér: az Országos Rendőrfőkapitányság égisze alatt tevékenykedik. Az apparátusban ismét rendőrtisztek viszik a prímet. Sőt, egyelőre – a vezetők kivételével – többnyire személy szerint is ugyanazok, mint korábban.

Az OBB pénzügyi háttere szintén a korábbi: az időszakos vizsgadíjba épített közlekedésbiztonsági hozzájárulás fele. Az osztozkodás során ugyanis harminc százalék jutott a közlekedési tárcának, húsz százalékért meg majd lehet versengeni. Az „új" szervezet felpénze ugyanannyi, mint amennyi tavaly az egésze volt, hiszen az a vizsgadíj változatlan százaléka. Az összeget márciusban minden különösebb hírverés nélkül a korábbi kétszeresére emelték. Most egyébként egy-egy műszaki vizsga alkalmával az autós 130 forinttal támogatja a közlekedésbiztonsági propagandamunkát és 50 forinttal a közlekedésre nevelést. (Ez utóbbi összeg, mint régen, továbbra is a közlekedési tárcához folyik be. Felhasználásának eredményességéről az iskolás gyermekek szülei beszélhetnének.)

Ha tekintetbe vesszük, hogy az autósok a múlt év második felében is rendületlenül fizették a vizsgadíjjárulékot, a szervezet pedig nem működött (a régi már, az új pedig még nem), akkor valahol meg kellene lennie 50-70 millió forintnak. Az idén is befolyik havonta 10-15 millió csak a belügyi tárcához, illetve az Országos Rendőrfőkapitánysághoz. Nem csekély az az összeg sem, ami – a korábbiakon túlmenően – a közlekedési tárca számlájára vándorol. Viszonylag kevés információnk van arról, mi történik ezekkel a pénzekkel.

Különösen egy magát jogállamnak mondó formációban zavaró, hogy költségvetésből gazdálkodó szervek (a Belügy-, a Közlekedési minisztérium és az ORFK) olyan, az állampolgárok által kötelezően fizetett pénzforrásból, tehát adójellegű bevételből egészítik ki kasszájukat, ami nem áll parlamenti ellenőrzés alatt. Miként lehetséges, hogy minisztériumok mindenféle kontroll nélkül rendelkezhetnek pénzforrásokkal? (Persze, ez is csak a jogállamban kérdés, hiszen mint említettük, az „átkosban" éppoly jogellenes volt ez a pénzszerzési mód, mint ma.)

Az alkotmány szerint az Országgyűlés „megállapítja az államháztartás mérlegét, jóváhagyja az állami költségvetést és annak végrehajtását". Amennyiben a költségvetési szerveknek a parlament által jóvá nem hagyott, és nem a költségvetésből származó forrásokat is fel szabad használniok tevékenységükhöz, s ilyen esetekről utólag sem kell számot adniok a népfelség legfőbb fórumának, mindannyiunk választott és fizetett revizorainak, úgy a jelenlegi helyzet valószínűleg nem alkotmányellenes. Ettől még nem feltétlenül jó, ha a polgárnak fogalma sincs arról, mi történik a pénzével. S biztosan nem jó, ha nincs eszköze a korántsem jótékonysági adakozásokból származó bevételek felhasználásának ellenőrzésére.

Irk Ferenc